

Смерницький Дем'ян Вікторович,
доктор юридичних наук, професор, заступник директора
ДНДІ МВС України, м. Київ, Україна,
ORCID ID 0000-0001-6066-0324

Тригубенко Марина Володимирівна,
кандидат юридичних наук, старший дослідник, заступник
начальника відділу ДНДІ МВС України, м. Київ, Україна,
ORCID ID 0000-0001-7646-3595

Бакал Мальвіна Анатоліївна,
кандидат юридичних наук, провідний науковий співробітник
ДНДІ МВС України, м. Київ, Україна,
ORCID ID 0000-0002-7623-890X

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ ТЕХНІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

У статті розглянуто питання особливостей адміністративно-правових відносин у сфері технічного регулювання. Зазначено, що технічне регулювання це – правове регулювання відносин у сфері визначення та виконання обов'язкових вимог до характеристик продукції або пов'язаних із ними процесів і методів виробництва, а також перевірки їх додержання. Сформовано основні групи адміністративно-правових норм, що регламентують сферу технічного регулювання. Визначено, що адміністративно-правові відносини у сфері технічного регулювання це – система відносин, які регламентуються адміністративно-правовими нормами, що виникають у процесі державного управління між органами державної влади і управління та суб'єктами, що здійснюють технічне регулювання.

Ключові слова: адміністративно-правові відносини, технічне регулювання, технічні регламенти, стандарти, технічні умови, кодекс усталеної практики.

Забезпечення безпеки та якості продукції, яка виробляється підприємствами та споживається людьми, є вкрай нагальною для держави. Безпечне існування суспільства залежить в тому числі від урахування екологічної безпечності продукції, методів її виробництва та утилізації. Тому проведення наукових досліджень особливостей адміністративно-правових відносин у сфері технічного регулювання щодо визначення та виконання обов'язкових вимог до характеристик продукції або пов'язаних із ними процесів і методів виробництва, а також перевірки їх додержання шляхом оцінки відповідності та державного ринкового нагляду і контролю, вбачається актуальним.

Актуальність теми дослідження підтверджується станом нерозкритості питання щодо особливостей адміністративно-правових відносин у сфері технічного регулювання із забезпечення безпечності та якості продукції, в тому числі екологічної безпеки продукції та методів її виробництва.

Науковий аналіз особливостей адміністративно-правових відносин у сфері технічного регулювання здійснювали чимало учених, серед них необхідно назвати таких, як: Авер'янов В.Б., Алфьоров С.М., Битяк Ю.П., Галуцько В.В., Гарашук В.М., Гридасов Ю.В., Гиренко І.В., Горбач А.М., Дьяченко О.В., Єщук О.М., Іванищук А.А., Кістяківський Б.О., Колпаков В.К., Копиленко О.Л., Короед С.О., Кузьменко О.В., Курило В.І., Олєфір В.І., Риженко І.М., Саунін Р.Д., Тицька Я.О., Ямкова І.М. та ін.

Метою та завданням статті є дослідження особливостей адміністративно-правових відносин у сфері технічного регулювання.

Досліджуючи особливості адміністративно-правових відносин у сфері технічного регулювання зазначимо, що технічне регулювання, відповідно до Закону України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності», це – правове регулювання відносин у сфері визначення та виконання обов'язкових вимог до характеристик продукції або пов'язаних із ними процесів і методів виробництва, а також перевірки їх додержання шляхом оцінки відповідності та/або державного ринкового нагляду і контролю нехарчової продукції чи інших видів державного нагляду (контролю). Норми щодо технічного регулювання переважно встановлюються у технічних регламентах, стандартах.

Технічний регламент це – нормативно-правовий акт, у якому визначено характеристики продукції або пов'язані з ними процеси та методи виробництва, включаючи відповідні адміністративні положення, додержання яких є обов'язковим. Він може також включати або виключно стосуватися вимог до термінології, позначень, пакування, маркування чи етикетування в тій мірі, в якій вони застосовуються до продукції, процесу або методу виробництва [1].

Відповідно до Закону України «Про стандартизацію» стандарт – це нормативний документ, заснований на консенсусі, прийнятий визнаним органом, що встановлює для загального і неодноразового використання правила, настанови або характеристики щодо діяльності чи її результатів, та спрямований на досягнення оптимального ступеня впорядкованості в певній сфері.

Технічні умови – це нормативний документ, що встановлює технічні вимоги, яким має відповідати продукція, процес або послуга, та визначає процедури, за допомогою яких може бути встановлено, чи дотримані такі вимоги.

Кодекс ustalenoї практики – нормативний документ, що містить рекомендації щодо практик чи процедур проектування, виготовлення, монтажу, технічного обслуговування або експлуатації обладнання, конструкцій чи виробів [2].

Як зазначає Ю.П. Битяк, апарат виконавчої влади забезпечує виконання завдань у сферах господарського, соціально-культурного, адміністративно-політичного будівництва та в інших галузях управлінської діяльності, в тому числі, зазначимо від себе, і у сфері технічного регулювання. У процесі управління виникають організаційні зв'язки між учасниками цих відносин, які регулюються за допомогою адміністративно-правових норм, перетворюючи їх у адміністративно-правові відносини.

Автор визначає адміністративно-правові відносини як суспільні відносини у сфері державного управління, учасники яких виступають носіями прав і обов'язків, урегульованих нормами адміністративного права [3, с. 50; 4, с. 179–180].

В.К. Колпаков та О.В. Кузьменко зазначають, що адміністративно-правові відносини розглядаються як результат впливу адміністративно-правової норми на суспільні відносини, внаслідок чого неправові відносини перетворюються на правові, а також як регулюючий засіб, і роблять висновок, що відносини – це результат правового регулювання а також адміністративно-правові відносини – це форма існування суспільних відносин [5, с. 65–66].

Ураховуючи думку Ю. Фролова, який досліджував питання щодо особливостей адміністративних правовідносин у сфері вищої освіти за змістовим складом і вирізняв основні групи адміністративно-правових норм, ми сформуємо своє бачення основних груп адміністративно-правових норм, що регламентують сферу технічного регулювання, а саме:

- норми, що визначають принципи та основні засади державного управління у сфері технічного регулювання;
- норми, що регламентують права та свободи громадян у сфері технічного регулювання;
- норми, що визначають правовий статус суб'єктів сфери технічного регулювання (завдання, функції, компетенцію, порядок створення, реорганізації та ліквідації, ліцензування на виконання окремого виду діяльності, акредитацію, відповідальність);
- норми, що визначають порядок здійснення контрольно-наглядових функцій відповідними органами за додержанням суб'єктами сфери технічного регулювання;
- норми щодо проведення наукових досліджень у сфері технічного регулювання, впровадження результатів досліджень у суспільне життя.

Зазначимо, що детальне визначення ступеня адміністративно-правового регулювання сфери технічного регулювання передбачає чітке розмежування адміністративних та інших відносин, що виникають у зазначеній сфері, адже поряд із адміністративними виникають також інформаційні, цивільні, господарчі, трудові, фінансові, міжнародні та інші види правовідносин.

Отже, адміністративно-правові відносини у сфері технічного регулювання – це система відносин, які регламентуються адміністративно-правовими нормами, що виникають у процесі державного управління між органами державної влади і управління та суб'єктами, що здійснюють технічне регулювання.

В.К. Колпаков у своїх дослідженнях доходить думки, що адміністративні правовідносини варто об'єднати в чотири типи: 1) відносини публічного управління; 2) відносини адміністративних послуг; 3) відносини відповідальності публічної адміністрації за неправомірні дії або бездіяльність; 4) відносини відповідальності за порушення встановленого порядку і правил [6, с. 102]. Досліджуючи питання адміністративних правовідносин у сфері використання військового майна, Ю.Д. Кучинський зазначає, що підхід В.К. Колпакова заслуговує на увагу, однак, враховуючи предметну особливість сфери використання військового майна, пропонує виділити такі види правовідносин: 1) правовідносини щодо здійснення управління використанням військового майна; 2) правовідносини щодо організації безпосереднього використання військового майна; 3) правовідносини щодо застосування адміністративної відповідальності за порушення

режиму використання військового майна [7, с. 79]. Оскільки сфера розробки, виготовлення та використання військового майна є відповідним сегментом технічного регулювання, з автором можна погодитися, але наведені види адміністративних правовідносин є специфічними та характерні тільки для сфери використання військового майна. Загальний поділ адміністративних правовідносин на визначені типи, запропонований В.К. Колпаковим, притаманний будь-якій сфері суспільного життя, зокрема і сфері технічного регулювання як комплексній сфері організації та забезпечення встановлення відповідних норм та контролю за безпечністю та якістю продукції [4, с. 180].

Організація технічного регулювання щодо безпечності, якості та екологічності технічних розробок та діяльності підприємств щодо дотримання норм, встановлених у технічних регламентах та національних стандартах України, є переважно сферою управлінської діяльності та об'єктом регулюючого впливу адміністративно-правових норм. До сфери регулювання адміністративного права належать не тільки управлінські відносини, а також певні відносини у галузі фінансів, освіти, інформації, громадського порядку тощо [4, с. 180].

А. Денисенко у своїх дослідженнях, на наше переконання, визначив загальні особливості адміністративних правовідносин, які можуть стосуватися різних сфер суспільного життя [8, с. 105–106]. Розкриття визначених загальних особливостей адміністративних правовідносин конкретної сфери суспільного життя показує специфічну природу саме цих правовідносин та сфери, яку вони характеризують.

Отже, погоджуючись з думкою А. Денисенка, до загальних особливостей адміністративних правовідносин у сфері технічного регулювання слід віднести: різновид адміністративних правовідносин, який має притаманні тільки йому особливості; специфічну правову базу; особливий, притаманний зазначеній сфері, суб'єктний склад; особливий об'єкт і зміст; особливий характер виникнення, зміни та припинення; наявність та у певних випадках відсутність державного примусу під час реалізації цих правовідносин; характеризуються певними стадіями розвитку; мають динамічний характер.

Спробуємо розкрити та надати відповідну характеристику визначеним особливостям адміністративних правовідносин у сфері технічного регулювання.

Адміністративно-правові відносини, зазначає С.М. Алфьоров, мають схожі ознаки, властиві всім правовідносинам, а особливостями, що відрізняють їх від інших правовідносин, є виконавчо-розпорядчий характер [9, с. 33]. Звісно, адміністративно-правові відносини сфери технічного регулювання також мають виконавчо-розпорядчий характер, а особливістю, що виділяє їх із системи адміністративних правовідносин, є наявність особливих, притаманних тільки їм, суб'єктного складу, об'єкта і змісту. Також особливість правовідносин полягає у їх завданні – організуванні технічного регулювання, зокрема створенні та належному функціонуванні суб'єктів сфери технічного регулювання, проведенні робіт щодо забезпечення безпечності та якості продукції; меті – щодо отримання безпечної та якісної продукції для споживачів; реалізації – щодо впровадження нових нормативно-правових (технічних регламентів) та нормативних (стандартів) документів із безпечності та якості продукції й контролю за їх виконанням.

Специфіка правової бази, що регулює адміністративно-правові відносини з організації технічного регулювання, полягає у великому різноманітті нормативних актів, які регулюють певні сегменти цієї діяльності, а саме: створення нормативно-правових та нормативних документів; приведення нормативно-правових та нормативних документів до відповідності Європейським директивам; ринковий нагляд за продукцією; проведення відповідних випробувань та експертиз; добровільна та обов'язкова оцінка відповідності та сертифікація.

Основою нормативного регулювання науково-технічної діяльності є Конституція України [10], закони України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» [1], «Про стандартизацію» [2], «Про метрологію та метрологічну діяльність» [11] та інші нормативно-правові акти, які регулюють зазначені вище сегменти сфери технічного регулювання.

Основною особливістю правової бази, що регулює адміністративно-правові відносини у сфері технічного регулювання, є притаманні тільки цій сфері такі нормативно-правові акти, як технічні регламенти, в яких закріплені технічні параметри щодо науково-технічної продукції та виробничих процесів, а також нормативні акти – національні стандарти України, стандарти організації України, технічні умови тощо, які стають обов'язковими до виконання у разі посилення на них у технічних регламентах, у всіх інших випадках мають добровільний характер застосування [4, с. 181].

О.Л. Копиленко зазначає, що правовідносини мають складну структуру і включають в себе такі елементи, як суб'єкти, об'єкти та зміст правовідносин [12, с. 53].

До особливого суб'єктного складу, притаманного адміністративним правовідносинам у сфері технічного регулювання, входять: Кабінет Міністрів України; центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері технічного регулювання; центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері технічного регулювання; центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері економічного розвитку; секторальні або міжсекторальні групи чи груп призначених органів, секретаріати таких груп; центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері стандартизації; центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері стандартизації; національний орган стандартизації; національний орган України з акредитації.

М. Русин вважає, що об'єктом адміністративних правовідносин виступає матеріальне чи нематеріальне благо, на використання чи охорону якого спрямовується компетенція учасників адміністративних правовідносин. Об'єкт перебуває в статичному стані, в динаміці перебувають суб'єкти адміністративних правовідносин, які наділені компетенцією, що становить зміст правовідносин [13, с. 183–184]. Такої ж думки притримується Я.О. Тицька [14, с. 12].

А от на думку С.М. Алфьорова, об'єктом адміністративних правовідносин здебільшого виступають дії, діяльність, поведінка людей, здійснення яких є реалізацією адміністративно-правових відносин [9, с. 33]. Такої ж думки дотримується й А. Денисенко [8, с. 105–106].

І.В. Литвин об'єкт адміністративних правовідносин у сфері надання освітніх послуг поділяє на статичні та динамічні складові, а також основний (безпосередній) та додатковий (дотичний) [15, с. 114–118].

Отже, ми доходимо висновку, що об'єкт адміністративних правовідносин може мати як статичні, так і динамічні складові. На наше переконання, досконалим визначенням об'єкта адміністративних правовідносин є визначення, наведене колективом учених-адміністративістів В.В. Галуцька, В.І. Курила, С.О. Короєда та ін., які під об'єктом розуміють усе те, що слугує задоволенню публічних інтересів [16].

Підтримуючи думку І.В. Литвина щодо поділу об'єкта адміністративних правовідносин на основний та додатковий, спробуємо сформулювати наше бачення об'єкта адміністративно-правових відносин науково-технічної діяльності, розуміючи під додатковим не дотичний об'єкт, а допоміжний, без якого не може бути реалізованим і основний об'єкт.

Так, об'єкти адміністративних правовідносин у сфері технічного регулювання поділяються на такі види:

1) основний (безпосередній):

- нормативно-правові та нормативні документи щодо безпечності та якості продукції – розробка технічних регламентів, стандартів тощо;
- контроль за дотриманням безпечності та якості продукції – здійснення ринкового нагляду, випробувань, добровільної та обов'язкової оцінки відповідності та сертифікації;

2) додатковий (допоміжний, без якого не може бути реалізованим основний об'єкт):

- інформаційне забезпечення технічного регулювання;
- фінансове забезпечення технічного регулювання;
- освітнє забезпечення технічного регулювання (підготовка працівників у закладах вищої освіти, післядипломна підготовка, підвищення кваліфікації для потреб сфери технічного регулювання).

У нашому ж випадку об'єкт адміністративно-правових відносин сфери технічного регулювання має комплексні характеристики та йому притаманні статичні та динамічні, матеріальні й нематеріальні характеристики.

Розглядаючи особливий зміст адміністративно-правових відносин сфери технічного регулювання, наведемо низку думок учених із цього приводу.

А.М. Горбач зазначає, що на думку більшості вчених-адміністративістів, основними елементами поняття «зміст адміністративного правовідношення» є такі категорії, як «суб'єктивні права» та «юридичні обов'язки» [17, с. 92; 4, с. 181].

Проаналізувавши наукові роботи В.Б. Авер'янова [18, с. 57–70], В.В. Галуцька [19], Б.О. Кістяківського [20], О.І. Харитонові [21, с. 55–57], він робить висновок, що суб'єктивні адміністративні права суб'єктів адміністративно-правових відносин – це передбачена нормами адміністративного права міра можливої поведінки учасників відповідних правовідносин (адміністративно-правових відносин) щодо задоволення їхніх публічних інтересів і потреб, яка забезпечується відповідними адміністративними обов'язками інших (зобов'язаних) осіб, а також гарантується державним примусом [17, с. 95].

Також А.М. Горбач, спираючись на дослідження Ю.А. Ведернікова та А.В. Папірної [22], під юридичним обов'язком розуміє міру необхідної поведінки, яка має нормативно встановлені межі, реалізація якої забезпечується нормами адміністративного права та державою.

Загалом, погоджуючись із автором щодо наведених визначень, слід зазначити, що нам все ж більш імпонує визначення суб'єктивного права та юридичного обов'язку, яке подає у своїй науковій публікації В.Г. Фатхутдінов [23, с. 130]: суб'єктивне право – це вид і міра можливої поведінки суб'єктів, що забезпечується державою [24]. Юридичний обов'язок – міра необхідної та належної поведінки, що є гарантією реалізації суб'єктами наданих їм прав. Це об'єктивно необхідна та можлива поведінка, яка забезпечує реальність можливостей, наданих суспільством та державою окремій особі [25, с. 167].

Конституцією України [10] встановлюється низка норм щодо права людини на якісну та безпечну продукцію, а також на дотримання екологічних норм щодо безпечного довкілля.

Так, відповідно до ст. 3 Конституції, людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Стаття 16 передбачає забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України.

Крім того, кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань (ст. 27 Конституції).

Також до обов'язку Держави, відповідно до ст. 42 Конституції, відноситься захист права споживачів, здійснення контролю за якістю і безпекою продукції та усіх видів послуг і робіт.

Стосовно безпечного довкілля – кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля (ст. 50) та кожен зобов'язаний не заподіювати шкоду природі (ст. 66 Конституції).

Отже, з наведеного можна зробити висновок, що Конституцією України [10] передбачені норми щодо захисту життя та здоров'я людини, екологічної безпеки та охорони природи, забезпечення якості і безпечності продукції та послуг.

А. Денисенко стверджує, що правовідносини виникають, змінюються та припиняються відповідно до окремих правових норм, що впливають на поведінку людей і реалізуються через неї [8, с. 107].

Оскільки, як ми зазначили вище, об'єкт адміністративно-правових відносин сфери технічного регулювання має комплексні характеристики, то і самі правовідносини теж мають комплексний характер і виникають, змінюються та припиняються відповідно до низки нормативно-правових актів, що регулюють окремі напрями технічного регулювання: створення нормативно-правових і нормативних документів, ринковий нагляд, оцінку відповідності, сертифікацію технічної продукції, випробування дослідних зразків виробів тощо.

Отже, якщо ми говоримо, що правовідносини виникають, змінюються та припиняються відповідно до окремих правових норм, то специфікою адміністративно-правових відносин технічного регулювання є її детальна регламентація нормативно-правовими

актами (законами, підзаконними актами, технічними регламентами) та нормативними актами (національними стандартами України, технічними умовами тощо), які чітко регламентують кожний етап забезпечення технічного регулювання безпечності та якості продукції.

Досліджуючи адміністративні правовідносини у сфері технічного регулювання, необхідно навести думку Ю.М. Фролова, який зазначає, що «на відміну від традиційних адміністративно-правових відносин «по вертикалі», в яких управління передбачає підпорядкування учасників спільної діяльності відповідному органу влади, в сучасних умовах розвитку ринкових відносин, розширення повноважень органів місцевого самоврядування, появи підприємств та організацій різних форм власності все більшого розвитку набувають відносини «по горизонталі» між органами державної влади та іншими суб'єктами, в яких вони стають рівноправними сторонами управлінської діяльності та окрім традиційного владного характеру можуть мати й певні ознаки партнерства» [26, с. 235].

Наявність та у певних випадках відсутність державного примусу під час реалізації правовідносин цілком відповідає і сучасним тенденціям у сфері адміністративних правовідносин технічного регулювання. Конкуренція на ринку надання споживачам безпечної та якісної продукції часто призводить до добровільних заходів з боку виробників продукції щодо забезпечення якомога більшої безпеки та якості своєї продукції, тим самим забезпечуючи конкурентоспроможність цієї продукції.

Тобто розвивається організаційна складова, на базі міжнародних стандартів ISO 9000 запроваджуються системи управління якістю, які певним чином заміщують суто адміністративний підхід до регулювання відповідної сфери суспільних відносин на адміністративно-партнерський, який втілює в собі традиційно адміністративну складову та добровільну співпрацю суб'єктів з адміністрацією (органами виконавчої влади) на взаємовигідних умовах та зацікавленості суб'єктів адміністративно-правових відносин сфери технічного регулювання. Зменшується адміністративний вплив у питанні організації тієї чи іншої діяльності, натомість приходить свідомо потреба виконувати відповідні дії у межах, встановлених нормативно-правовими та нормативними актами [27, с. 57–59].

Отже, адміністративно-правові відносини у сфері технічного регулювання безпечності та якості продукції є динамічними та характеризуються певними чітко визначеними стадіями розвитку, до яких можна віднести запровадження на всіх рівнях організації технічного регулювання систем управління якістю [4, с. 182].

Підбиваючи підсумки розгляду питання щодо особливостей адміністративно-правових відносин у сфері технічного регулювання, зазначимо, що нами вирізнено за змістовним складом основні групи адміністративно-правових норм, що визначають принципи та основні засади державного управління, регламентують права та свободи громадян, визначають правовий статус суб'єктів сфери, порядок здійснення контрольно-наглядових функцій, а також щодо проведення наукових досліджень у визначеній сфері.

Крім того, встановлено, що адміністративно-правові відносини у сфері технічного регулювання це – система відносин, які регламентуються адміністративно-правовими нормами, що виникають у процесі державного управління між органами державної влади і управління та суб'єктами, що здійснюють технічне регулювання.

Однією з основних особливостей адміністративно-правових відносин у сфері технічного регулювання є їх чітке адміністрування нормативно-правовими та нормативними актами.

Визначено загальні особливості адміністративних правовідносин у сфері технічного регулювання, до яких віднесено: різновид адміністративних правовідносин, який має притаманні тільки йому особливості; специфічну правову базу; особливий суб'єктний склад, притаманний зазначеній сфері; особливий об'єкт і зміст; особливий характер виникнення, зміни та припинення; наявність та у певних випадках відсутність державного примусу під час реалізації цих правовідносин; характеризуються певними стадіями розвитку; мають динамічний характер.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про технічні регламенти та оцінку відповідності: Закон України від 15 січня 2015 р. № 124-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2015. № 14. Ст. 96.
2. Про стандартизацію: Закон України від 5 червня 2014 р. № 1315-VII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2014. № 31. Ст. 1058.
3. Адміністративне право України: підручник / Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, О.В. Дьяченко та ін. Київ: Юрінком Інтер, 2007. 544 с.
4. *Смерницький Д.В.* Особливості адміністративно-правових відносин у сфері науково-технічної діяльності. *Leges si viata (Republica Moldova)*. 2019. № 4/2 (328). С. 179–183.
5. *Колпаков В.К., Кузьменко О.В.* Адміністративне право України: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2003. 544 с.
6. *Колпаков В.К.* Адміністративно-правові відносини: поняття та види. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2013. № 1. С. 101–104.
7. *Кучинський Ю.Д.* Адміністративні правовідносини у сфері використання військового майна: поняття, види, особливості. *Юридичний вісник*. № 2 (43). 2017. С. 77–81.
8. *Денисенко А.* Особливості адміністративних правовідносин з організації громадського контролю у сфері державного управління. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 2. С. 105–109.
9. *Алфьоров С.М.* Адміністративне право України. Загальна частина. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 216 с.
10. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
11. Про метрологію та метрологічну діяльність: Закон України від 5 червня 2014 року № 1314-VII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2014. № 30. Ст. 1008.
12. Правознавство: навч. посіб. / О.Л. Копиленко та ін. Київ: ВД «Професіонал», 2007. 400 с.
13. *Русин М.* Поняття та структура адміністративних правовідносин у галузі вищої освіти. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 12. С. 183–187.
14. *Тицька Я.О.* Освітні правовідносини в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.01. Міжнарод. гуманітарний ун-т. Одеса, 2014. 22 с.

15. Литвин І. Об'єкти адміністративно-правових відносин у сфері надання освітніх послуг. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 6. С. 114–118.

16. Галуцько В.В., Курило В.І., Короєд С.О. та ін. Адміністративне право України: навчальний посібник / за ред. проф. В.В. Галуцька. Херсон: Грінь Д.С., 2015. Т. 1: Загальне адміністративне право. 272 с.

17. Горбач А.М. Зміст адміністративно-правових відносин: теорія і практика. *Науковий вісник Ужгородського національного ун-ту*. 2017. Серія ПРАВО. Вип. 43. Т. 3. С. 91–96.

18. Авер'янов В.Б. Утвердження принципу верховенства права у новій доктрині українського адміністративного права. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2006. № 11. С. 57–70.

19. Галуцько В.В., Олефір В.І., Гридасов Ю.В. та ін. Адміністративне право України: підручник. Херсон: ХМД. 2013. 393 с.

20. Кістяківський Б.О. Вибране. Бібліотека часопису «Філософська і соціальна думка». Серія «Українські мислителі». Київ: Абрис, 1996. 371 с.

21. Харитонов Є.О., Харитонova О.І. Юридичні факти як категорія приватного та публічного права. Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: матеріали ІХ регіональної науково-практ. конф. Львів, 13–14 лютого 2003. С. 55–57.

22. Ведерніков Ю., Папірна А. Теорія держави і права: навч. посібник. Київ: Знання, 2008. 333 с.

23. Фатхутдінов В.Г. Поняття суб'єктів, об'єктів та змісту адміністративно-правових відносин у сфері громадської безпеки. *Держава та регіони*. Серія: Право, 2018. №1 (59). С. 127–132.

24. Теорія держави та права: підруч. за вимогами кредитно-модульної системи навчання / Є.О. Гіда, Є.В. Білозьоров, А.М. Завальний та ін.; за заг. ред. Є.О. Гіди. Київ: Ліпкан О.С., 2011. 576 с.

25. Теорія держави і права. Академічний курс: підручник / за ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 688 с.

26. Фролов Ю.М. Особливості адміністративно-правових відносин у сучасних умовах. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 1. С. 234–236.

27. Смерницький Д.В. Система управління якістю в діяльності органів виконавчої влади в науково-технічній сфері в Україні: нормативно-правове забезпечення. Актуальні питання вдосконалення правоохоронної діяльності: матеріали XIII Міжнародної спеціалізованої виставки «Зброя та безпека – 2016 та XXI Міжнародної виставки індустрії безпеки «Безпека – 2016» (11–14 жовт. 2016 р.: 18–21 жовт. 2016 р.) / Державний науково-дослідний інститут МВС України; упоряд. В.О. Криволапчук, Т.О. Проценко, І.В. Опришко, Д.В. Смерницький; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. М.Г. Вербенського. Київ, Харків: Мачулін, 2016. С. 57–59.

REFERENCES

1. Pro tekhnichni rehlementy ta otsinku vidpovidnosti. “On technical regulations and conformity assessment”: Law of Ukraine dated January 15, 2015 No. 124-VIII. *Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR)*. 2015. No. 14. Article 96 [in Ukrainian].

2. Pro standartyzatsiiu. “On standardization”: Law of Ukraine dated June 5, 2014 No. 1315-VII. *Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR)*. 2014. No. 31. Article 1058 [in Ukrainian].

3. Administratyvne pravo Ukrainy. “Administrative law of Ukraine”: [manual] / Yu.P. Bitiak, V.M. Harashchuk, O.V. Diachenko, etc. K.: Yurinkom Inter, 2007. 544 p. [in Ukrainian].

4. *Smernytskyi, D.V.* (2019). Osoblyvosti administratyvno-pravovykh vidnosyn u sferi naukovo-tekhnichnoi diialnosti. "Peculiarities of administrative and legal relations in the sphere of scientific and technical activity". *Legea si Viata* (Republic of Moldova). No. 4/2 (328). P. 179–183 [in Ukrainian].

5. *Kolpakov, V.K., Kuzmenko, O.V.* (2003). Administratyvne pravo Ukrainy. "Administrative Law of Ukraine": Textbook. K.: Yurinkom Inter. 544 p. [in Ukrainian].

6. *Kolpakov, V.K.* (2013). Administratyvno-pravovi vidnosyny: poniattia ta vydy. "Administrative and legal relations: concepts and types". V.K. Kolpakov // *Legal Scientific Electronic Journal*. No. 1. P. 101–104 [in Ukrainian].

7. *Kuchynskyi, Yu.D.* (2017). Administratyvni pravovidnosyny u sferi vykorystannia viiskovoho maina: poniattia, vydy, osoblyvosti. "Administrative legal relations in the field of military property use: concepts, types, features". Yu.D. Kuchynskyi. *Legal Bulletin*, 2 (43). P. 77–81 [in Ukrainian].

8. *Denysenko, A.* (2016). Osoblyvosti administratyvnykh pravovidnosyn z orhanizatsii hromadskoho kontroliu u sferi derzhavnoho upravlinnia. "Peculiarities of administrative legal relations in the organization of public control in the sphere of public administration". A. Denysenko. *Entrepreneurship, Business and Law*. No. 2. P. 105–109 [in Ukrainian].

9. *Alfiorov, S.M.* (2011). Administratyvne pravo Ukrainy. "Administrative law of Ukraine". General part. S.M. Alfiorov. K.: Center of Educational Literature. 216 p. [in Ukrainian].

10. Konstytutsiia Ukrainy. "Constitution of Ukraine": adopted at the fifth session of the Verkhovna Rada of Ukraine on June 28, 1996. *Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR)*. 1996. No. 30. Art. 141 [in Ukrainian].

11. Pro metrolohiu ta metrolohichnu diialnist. "On metrology and metrological activity": Law of Ukraine dated June 5, 2014 No. 1314-VII. *Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR)*, No. 30, Article 1008 [in Ukrainian].

12. Pravoznavstvo. "Jurisprudence": education manual / O.L. Kopilenko [and others]. K.: VD "Professional", 2007. 400 p. [in Ukrainian].

13. *Rusyn, M.* (2017). Poniattia ta struktura administratyvnykh pravovidnosyn u haluzi vyshchoi osvity. "The concept and structure of administrative legal relations in the field of higher education". M. Rusyn. *Entrepreneurship, Business and Law*. No. 12. P. 183–187 [in Ukrainian].

14. *Tytska, Ya.O.* (2014). Osvitni pravovidnosyny v Ukraini. "Educational legal relations in Ukraine": extended abstract of Candidate's thesis: specialist 12.00.01 'Theory and history of the state and law; the history of political and legal students' / Yana Oleksandrivna Tytska; International Humanities University. Odesa. 22 p. [in Ukrainian].

15. *Lytvyn, I.* (2016). Obiekty administratyvno-pravovykh vidnosyn u sferi nadannia osvity. "Objects of administrative and legal relations in the field of providing educational services". *Entrepreneurship, Economy and Law*. No. 6. P. 114–118 [in Ukrainian].

16. *Halunko, V.V.* (2015). Administratyvne pravo Ukrainy. "Administrative law of Ukraine": study guide / V.V. Halunko, V.I. Kurylo, S.O. Koroied, O.Yu. Drozd, I.V. Hyrenko, O.M. Yeschuk, I.M. Ryzhenko, A.A. Ivanyshchuk, R.D. Saunin, I.M. Yamkova; under the editorship Prof. V.V. Halunko. Kherson: Grin D.S. Vol. 1. General Administrative Law. 272 p. [in Ukrainian].

17. *Horbach, A.M.* (2017) Zmist administratyvno-pravovykh vidnosyn: teoriia i praktyka. "Content of administrative and legal relations: theory and practice". *Naukovyi Visnyk Uzhhorodskoho Nationalnoho University*. Law series. Issue 43. Volume 3. P. 91–96 [in Ukrainian].

18. *Averianov, V.B.* (2006). Utverzhennia pryntsyphu verkhovenstva prava. "Affirmation of the principle of the rule of law in the new doctrine of Ukrainian administrative law". *Biuletyn Ministerstva Ustytsii Ukrainy*. No. 11. P. 57–70 [in Ukrainian].

19. Halunko, V.V., Olefir, V.I., Hrydasov, Yu.V., Ivanyshchuk, A.A. and Koroied, S.O. (2013). *Administrativne pravo Ukrainy*. “Administrative law of Ukraine”: textbook. Kherson: KhMD. 393 p. [in Ukrainian].

20. Kistiakivskiy, B.O. (1996). Vybrane. Biblioteka chasopysu «Filosofska i sotsialna dumka». “Selected Library of the magazine ‘Philosophical and Social Thought’”. Series “Ukrainian thinkers”: Kyiv. Abris. 371 p. [in Ukrainian].

21. Kharitonov, YE.O., Kharitonova, O.I. (2003). Yurydychni fakty yak katehoriia pryvatnoho ta publichnoho prava. “Legal facts as a category of private and public law. Problems of state formation and protection of human rights in Ukraine”: Materials of the 1st regional research conf. Lviv, February 13–14. P. 55–57 [in Ukrainian].

22. Vedernikov, Yu., Papirna, A. (2008). Teoriia derzhavy i prava. “Theory of the state and law”: study guide. Kyiv: Znannia. 333 p. [in Ukrainian].

23. Fathutdinov, V.H. (2008). Poniattia subektiv, obektiv ta zmistu administrativno-pravovykh vidnosyn u sferi hromadskoi bezpeky. “The concept of subjects, objects and the content of administrative-legal relations in the sphere of public security”. *State and Regions*. Series: Law. No. 1 (59). P. 127–132 [in Ukrainian].

24. Teoriia derzhavy ta prava. “Theory of the state and law: sub-class, according to the requirements of the credit-modular education system” / YE.O. Hida, YE.V. Biloziorov, A.M. Zavalnyi and others; in general ed. YE.O. Hida. Kyiv: O.S. Lipkan, 2011. 576 p. [in Ukrainian].

25. Teoriia derzhavy i prava. Akademichnyi kurs. “Theory of the state and law”. Academic course: textbook / edited by O.V. Zaichuko, N.M. Onishchenko. Kyiv: Yurinkom Inter, 2006. 688 p. [in Ukrainian].

26. Frolov, Yu.M. (2018). Osoblyvosti administrativno-pravovykh vidnosyn u suchasnykh umovakh. “Peculiarities of administrative and legal relations in modern conditions”. *Comparative and Analytical Law*. No. 1. P. 234–236 [in Ukrainian].

27. Smernytskyi, D.V. (2016). Systema upravlinnia yakystyu v diialnosti orhaniv vykonavchoi vlady v naukovu-tekhnichnii sferi v Ukraini: normativno-pravove zabezpechennia. Aktualni pytannia vdoskonalennia pravookhoronnoi diialnosti. “Quality management system in the activities of executive authorities in the scientific and technical sphere in Ukraine: regulatory and legal support”. Current issues of improving law enforcement activities: materials of the XIII International Specialized Exhibition “Weapons and Security – 2016” and the XXI International Exhibition of the Security Industry “Security – 2016” (October 11–14, October 18–21) / State Research Institute MIA Ukraine; by gen. ed. V.O.Kryvolapchuk, T.O. Protsenko, I.V. Opryshko, D.V. Smernytskyi [in Ukrainian].

Smernytskyi Demian,Doctor of Juridical Sciences, Full Professor,
Co-Director of the State Research Institute MIA of Ukraine, Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0001-6066-0324**Tryhubenko Maryna,**Candidate of Juridical Sciences, Senior Researcher,
Deputy Head of the Department, State Research Institute MIA Ukraine,
Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0001-7646-3595**Bakal Malvina,**Candidate of Juridical Sciences, Leading Researcher,
State Research Institute MIA Ukraine, Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0002-7623-890X

PECULIARITIES OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL RELATIONS IN THE FIELD OF TECHNICAL REGULATION

The article examines the distinctive characteristics of administrative and legal relations in the field of technical regulation. It is noted that technical regulation is the legal regulation of relations in the field of determining and fulfilling mandatory requirements for product characteristics or related processes and production methods, as well as verifying their compliance through conformity assessment and state market supervision and control of non-food products or other types of state supervision. The authors formulate the primary categories of administrative and legal regulations governing the field of technical regulation. These include: rules defining the principles and basic principles of public administration in the field of technical regulation; rules governing the rights and freedoms of citizens in the field of technical regulation; rules defining the legal status of subjects of the field of technical regulation (tasks, functions, competence, procedure for establishment, reorganization and liquidation, licensing for a particular type of activity, accreditation, liability); norms that define the procedure for exercising control and supervisory functions by the relevant authorities to ensure compliance with the technical regulation by the subjects of technical regulation; norms for conducting scientific research in the field of technical regulation, and implementing research results in public life. The author determines that administrative and legal relations in the field of technical regulation are a system of relations regulated by administrative and legal provisions which arise in the course of public administration between public authorities and management bodies and entities engaged in technical regulation. The general characteristics of administrative legal relations in the field of technical regulation include: a type of administrative legal relations which has only inherent characteristics; a specific legal framework; a special subject composition inherent in this field; a special object and content; a special manner of occurrence, change and termination; the presence and, in certain

© Smernytskyi Demian, Tryhubenko Maryna, Bakal Malvina, 2024

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2024.1\(63\).11](https://doi.org/10.36486/np.2024.1(63).11)

Issue 1(63) 2024

<https://naukaipravoohorona.com/>

cases, the absence of state coercion in the course of implementation of these legal relations; they are characterized by certain stages of development with dynamic nature. This article notes that the specificity of the legal framework governing administrative and legal relations in the organization of technical regulation lies in the wide variety of regulations governing certain segments of this activity, namely: creation of legal and regulatory documents; bringing legal and regulatory documents in line with the European Directives; market surveillance of products; conducting relevant tests and examinations; voluntary and mandatory conformity assessment and certification. The basis of regulatory regulation of scientific and technical activities is the Constitution of Ukraine, the Laws of Ukraine “On Technical Regulation and Conformity Assessment”, “On Standardization”, “On Metrology and Metrological Activities” and other legal acts regulating the above mentioned segments of technical regulation. The author identifies the issues of administrative legal relations in the field of technical regulation.

Keywords: administrative and legal relations, technical regulation, technical regulations, standards, technical specifications, code of practice.

Отримано 26.03.2024